AMMATTIOSAAMISEN KEHITTÄMISYHDISTYS

LAUSUNTO

12.11.2026

**Eduskunnan sivistysvaliokunta**

## AMKE lausuu kahdesta pyydetystä esityksestä

U 73/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkintojen ja osaamisen siirrettävyydestä sekä asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta

U 74/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin muuttamisesta ja kolmansien maiden kansalaisten pätevyyksien tunnustamisesta

Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry kiittää sivistysvaliokuntaa asiantuntijapyynnöstä ja lausuu pyydetyistä esityksistä ammatillisen koulutuksen järjestäjien näkökulmasta. AMKE on tehnyt lausunnossa yhteistyötä Espoon seudun koulutuskuntayhtymä OMNIAn sekä Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymän kanssa, jotka ovat myös saanet lausuntopyynnön asiassa.

## Yleisiä huomioita esityksistä

Ehdotukset ovat osa Osaamisen siirrettävyys -aloitekokonaisuutta (Skills Portability Initiative). Kokonaisuuden tavoitteena on helpottaa tutkintojen, ammattipätevyyksien ja muun osaamisen hyödyntämistä jäsenvaltioiden välillä sekä sujuvoittaa rajat ylittävää rekrytointia ja työnhakua.

AMKE pitää tutkintojen, pätevyyksien ja osaamisen siirrettävyyden edistämistä kannatettavana. Uudistukset voivat parantaa ulkomailla hankitun osaamisen hyödyntämistä, kansainvälisten osaajien pääsyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin sekä työvoiman saatavuutta. Samalla on varmistettava, että tunnustamismenettelyt ovat läpinäkyviä, yhdenvertaisia ja ennakoitavia ja että osaamisen riittävyys voidaan arvioida luotettavasti.

Ehdotukset eivät lähtökohtaisesti muuta sitä, mitkä ammatit Suomessa ovat säänneltyjä tai millaisia kansallisia pätevyysvaatimuksia niihin sovelletaan. Suomessa on laaja ammatinvapaus ja säänneltyjä ammatteja on verrattain vähän. Jäsenvaltioiden erilainen ammattien sääntely vaikuttaa jatkossakin työvoiman liikkuvuuteen, vaikka tunnustamismenettelyjä yhdenmukaistetaan ja sujuvoitetaan.

## U 73/2026 vp keskeinen sisältö

Komission ehdotuksen tavoitteena on tehdä EU-maissa suoritetuista tutkinnoista ja osaamisesta nykyistä helpommin todennettavia, vertailtavia ja siirrettäviä jäsenvaltiosta toiseen.

Ehdotuksilla pyritään yhdessä vahvistamaan työntekijöiden mahdollisuuksia hyödyntää toisessa jäsenvaltiossa hankittua osaamista ja pätevyyksiä sekä helpottamaan rajat ylittävää rekrytointia ja työnhakua. Tutkintojen ja osaamisen siirrettävyyttä koskevalla asetusehdotuksella edistettäisiin erityisesti digitaalisten tutkintotodenteiden käyttöä, tutkintotietojen saatavuutta sekä tutkintojen vertailtavuutta rajat ylittävissä tilanteissa.

Ehdotus tiivistetysti

- Tutkinnon suorittanut voisi saada maksuttoman digitaalisen tutkintotodenteen EUDI-lompakkoon.
- Tutkintotodenteelle tulisi EU:n yhteisiä tietosisältö- ja teknisiä vaatimuksia.
- Työnantaja tai viranomainen voisi tarkistaa sähköisesti todenteen aitouden ja voimassaolon.
- Tutkintoja koskevat tiedot vietäisiin nykyistä systemaattisemmin Europassiin.
- Europassiin rakennettaisiin EU-maiden tutkintojen vertailuväline.
- Kansalliset tutkintojen viitekehykset kytkettäisiin nykyistä vahvemmin EQF-järjestelmään myös pieniä osaamiskokonaisuuksia pitäisi mahdollisuuksien mukaan sisällyttää viitekehykseen.

## AMKEn kanta U 73/2026 vp esitykseen

AMKE suhtautuu asetusehdotuksen tavoitteisiin myönteisesti. Digitaaliset tutkintotodenteet voivat parantaa tutkintojen ja osaamisen luotettavaa todentamista sekä helpottaa Suomessa suoritettujen tutkintojen hyödyntämistä muissa jäsenvaltioissa. Kansallisessa toimeenpanossa on kuitenkin huomioitava seuraavat ammatillisen koulutuksen kannalta keskeiset näkökohdat.

**Kansallisten järjestelmien hyödyntäminen ja yhteentoimivuus**

Yhteisten eurooppalaisten ratkaisujen tulee perustua kansallisten tietovarantojen ja palvelujen yhteentoimivuuteen. Suomessa toimeenpanon lähtökohtana tulee olla olemassa olevien KOSKI- ja Opintopolku-palvelujen hyödyntäminen ja kehittäminen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille ei saa syntyä kansallisten järjestelmien rinnalle erillisiä tiedontuotanto-, raportointi- tai tietojärjestelmävelvoitteita.

**Kustannukset ja toimeenpanon tuki**

Valtioneuvoston muistiossa Suomen kustannuksiksi arvioidaan alustavasti noin 4,2 miljoonaa euroa kertaluonteisesti ja noin 0,67 miljoonaa euroa vuodessa. Arvioon eivät sisälly kaikki vanhojen tutkintojen selvittämisestä, varmentamisesta ja digitalisoinnista koulutuksen järjestäjille aiheutuvat kustannukset.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille uusista velvoitteista aiheutuvat kertaluonteiset ja pysyvät kustannukset tulee korvata täysimääräisesti.

Asetus voi merkitä koulutuksen järjestäjille uusia pysyviä velvoitteita, jotka liittyvät tietovarantojen ja tietojärjestelmien mukauttamiseen, tietojen tuottamiseen, tutkintotietojen ylläpitoon sekä digitaalisten tutkintotodenteiden käyttöönottoon.

Opetushallinnon tulee tarjota koulutuksen järjestäjille riittävä ohjeistus, tekninen tuki ja yhteiset toimintamallit uusien velvoitteiden toteuttamiseen. Lisäksi aiheutuneet lisäkustannukset tulee korvata.

**Vanhojen tutkintojen todentaminen**

Vanhojen tutkintojen todentaminen voi muodostua koulutuksen järjestäjille merkittäväksi käytännön kysymykseksi. Ehdotus ulottuisi takautuvasti tutkintoihin, jotka on suoritettu ennen asetuksen soveltamisen alkamista. Viimeisen kymmenen vuoden aikana suoritetusta tutkinnosta digitaalinen todenne olisi tietyin edellytyksin annettava pyynnöstä kahden viikon kuluessa. Myös 10–45 vuotta vanhasta tutkinnosta tulisi voida muodostaa digitaalinen todenne olemassa olevan ja tutkinnon myöntäjän varmentaman näytön perusteella.

Takautuvien velvoitteiden toteuttamiskelpoisuus tulee arvioida huolellisesti. Arkistojen, vanhojen opiskelijatietojen, organisaatiomuutosten ja edeltäjäorganisaatioiden tietojen saatavuus vaihtelee. Velvoitteiden laajuus, määräajat ja vastuut on määriteltävä yksiselitteisesti, eikä koulutuksen järjestäjille tule asettaa velvoitteita, joiden täyttäminen ei ole puutteellisten tai hajautuneiden arkistotietojen (esim. maakunta-arkistot tms.) vuoksi kohtuudella mahdollista. Vanhojen tutkintotietojen selvittämisestä, varmentamisesta ja digitalisoinnista aiheutuvat kustannukset on korvattava täysimääräisesti.

**Pienet osaamiskokonaisuudet ja kansallinen päätösvalta**

AMKE pitää tärkeänä, että tutkintojen lisäksi myös pienemmät osaamiskokonaisuudet voidaan tehdä näkyviksi, vertailtaviksi ja siirrettäviksi tarkoituksenmukaisella tavalla.

Pienten osaamiskokonaisuuksien sisällyttämisessä kansalliseen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen tarvitaan kuitenkin kansallista harkintavaltaa. EU-tason tekniset vaatimukset eivät saa tosiasiallisesti ohjata sitä, millaisia tutkintoja tai osaamiskokonaisuuksia Suomessa muodostetaan. Kansallinen päätösvalta koulutusjärjestelmän tutkinto- ja osaamisrakenteesta tulee säilyttää.

**Toimeenpanoaika**

Ehdotuksen keskeisiä velvoitteita alettaisiin soveltaa 36 kuukauden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Koulutuksen järjestäjille on varattava riittävä toimeenpanoaika. Kansallinen tuki tulee saada käyttöön hyvissä ajoin ennen velvoitteiden soveltamisen alkamista.

## U 74/2026 vp keskeinen sisältö

Esitys koskee kahta toisiinsa liittyvää EU-direktiiviehdotusta: ammattipätevyysdirektiivin uudistamista sekä kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen, ammattipätevyyksien ja osaamisen tunnustamista.

**Kokonaisuudessa on kaksi eri osaa:**

EU/ETA-alueen ammattipätevyyksien tunnustamisen uudistaminen

Nykyistä ammattipätevyysdirektiiviä 2005/36/EY muutettaisiin. Keskeisiä uudistuksia olisivat:

- European Digital Recognition Solution (EDRS), yhteinen eurooppalainen digitaalinen järjestelmä ammattipätevyyden tunnustamiseen. Hakemukset, asiakirjat, viestintä ja päätökset hoidettaisiin sen kautta.
- Menettelyjen määräaikoja lyhennettäisiin ja täsmennettäisiin.
- Myöhästyneestä käsittelystä voisi seurata hakijalle jopa rahallinen hyvitys.
- Viranomaiset voisivat vaatia vain direktiivissä määriteltyjä asiakirjoja.
- Asiakirjoja pitäisi lähtökohtaisesti hyväksyä kaikilla EU:n virallisilla kielillä.
- Maksujen pitäisi olla kustannusperusteisia tai niistä voitaisiin luopua.
- Järjestelmä voisi hyödyntää myös automatisoituja ja tekoälypohjaisia toimintoja, mutta lopullinen vastuu päätöksestä kuuluisi viranomaiselle.

EU:n ulkopuolella hankittujen pätevyyksien tunnustaminen

EU:hun luotaisiin nykyistä yhtenäisempi järjestelmä kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen, ammattipätevyyksien ja osaamisen tunnustamiseen. Siihen kuuluisi:

- Yleinen tunnustamisjärjestelmä, jossa ulkomaista koulutusta verrataan vastaanottavan maan vaatimuksiin.
- Mahdollisuus määrätä täydentävää koulutusta tai muita korvaavia toimenpiteitä.
- Tietyille säännellyille ammateille automaattinen tunnustamisjärjestelmä, jos kolmannen maan koulutusohjelma on ennakolta arvioitu EU:n vaatimusten mukaiseksi.
- Tutkinnon ja osaamisen aikaisempaa tiiviimpi kytkeminen työperusteisiin viisumi- ja oleskelulupamenettelyihin.
- Mahdollisuus yhdistää pätevyyden tunnustaminen ja lupamenettely.
- Komission palvelu ulkomaisten tutkintoasiakirjojen aitouden tarkastamisen tueksi.
- Tunnustamismenettelyn hoitaminen kokonaan sähköisesti ja etänä.

## AMKEn kanta U 74/2026 esitykseen

AMKE kannattaa ehdotusten tavoitetta sujuvoittaa ammattipätevyyksien tunnustamista. Sääntelyssä on samalla turvattava Suomen mahdollisuus varmistaa ammattipätevyys, koulutuksen laatu, tehtävissä tarvittava kielitaito sekä asiakas- ja potilasturvallisuus.

Uudistus voi nopeuttaa kansainvälisten osaajien pääsyä työmarkkinoille erityisesti työvoimapula-aloilla. Nykyistä selkeämpi tunnustamisprosessi voi parantaa työmarkkinoiden kohtaantoa: Suomeen muuttanut henkilö voi hakeutua paremmin koulutustaan ja osaamistaan vastaaviin tehtäviin, ja työnantaja saa nykyistä luotettavampaa tietoa työnhakijan osaamisesta.

**Luotettava ja yhdenvertainen arviointi**

AMKE pitää tärkeänä, että kansalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle annetaan riittävä aika pätevyyden luotettavaan arviointiin. Arviointi voi edellyttää koulutuksen sisällön tarkastelua, lisäselvityksiä ja asiakirjojen aitouden varmistamista. Erityisesti sosiaali- ja terveysalan säännellyissä ammateissa viranomaisen tulee voida arvioida luotettavasti tunnustamisen edellytykset sekä tehtävissä vaadittava kielitaito. Menettelyjen nopeuttaminen ei saa johtaa arvioinnin laadun heikkenemiseen.

Arvioinnin tulee perustua valtakunnallisesti yhdenmukaisiin periaatteisiin, jotta hakijoiden kohtelu on yhdenvertaista ja päätökset ennakoitavia. Tunnustamisesta vastaavien viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden arviointiin osallistuvien tahojen vastuiden tulee muodostaa selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus.

**Osaamisperusteisuus ja osaamisen täydentäminen**

Ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuus tarjoaa toimivia ratkaisuja tilanteisiin, joissa ulkomailla hankittua osaamista verrataan Suomessa noudatettaviin ammattitaitovaatimuksiin. Arvioinnissa tulee voida ottaa huomioon muodollisen koulutuksen lisäksi työkokemuksella ja muilla keinoin kautta hankitut tiedot, taidot ja pätevyydet. Osaamisperusteinen arviointi auttaa tunnistamaan henkilön jo saavuttaman osaamisen sekä mahdollisen puuttuvan osaamisen ja sen perusteella tarvittavat täydentävät toimet.

Koko tutkinnon uudelleen suorittamista ei tule edellyttää silloin, kun puuttuva osaaminen voidaan hankkia tutkinnon osilla, muilla tarkoituksenmukaisilla opinnoilla, kelpoisuuskokeella tai muulla luotettavalla osaamisen osoittamisen tavalla.

AMKE pitää kannatettavana sitä, että osaamisen tunnustaminen kytketään nykyistä sujuvammin työperusteiseen maahanmuuttoon ja oleskelulupaprosessiin. Prosessissa tulee samalla huomioida ammatillisen koulutuksen mahdollisuudet järjestää lisä- ja täydennyskoulutusta tilanteissa, joissa henkilön yleinen ammattitaito on riittävä mutta hän tarvitsee esimerkiksi kielitaitoon liittyvää lisäosaamista.

Kielitaitovaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa ammatin tehtäviin ja turvallisuusvaatimuksiin. Ammatillisella koulutuksella on tärkeä rooli ammatillisen kielitaidon, täydentävän osaamisen ja työelämään integroitumisen tukemisessa.

**Vastuut ja rahoitus**

AMKE toteaa lopuksi, että mikäli EU-sääntely lisää kelpoisuuskokeiden, täydentävien opintojen tai osaamisen arviointien tarvetta, niiden järjestämisestä ja rahoituksesta tulee sopia kansallisesti. On oltava selvää, kuka tilaa palvelun, kuka vastaa sen järjestämisestä ja miten se rahoitetaan. Tehtävistä ei saa muodostua koulutuksen järjestäjille korvaamattomia uusia velvoitteita. Rahoituksen tulee kattaa sekä osaamisen arviointi että tarvittavan täydentävän koulutuksen järjestäminen.

Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Lisätiedot: veli-matti.lamppu@amke.fi, 050 344 2554